

Riksförbundet FUB

YTTRANDE

2013-07-05

Handikappförbunden

Betänkandet SOU 2013:27, Vissa frågor om gode män och förvaltare**INLEDNING**

Av direktiven framgår att utredningen ska föreslå åtgärder som skapar bättre förutsättningar för gode män och förvaltare. Syftet med förslagen ska vara att säkerställa tillgången till kvalificerade och lämpliga ställföreträdare. Utredningen fick även några specifika frågor att ta ställning till men var i övrigt fri att lämna vilka förslag som helst. Några sådana förslag lämnar dock inte utredningen. I stället nöjer man sig i flera fall med att hänvisa till att olika förslag redan bereds i Regeringskansliet. Flertalet av dessa förslag har sitt ursprung i utredningen från 2004. Förslagen har alltså varit ”under beredning” i snart 10 år vilket förstås inte är acceptabelt. FUB anser att utredningen åtminstone borde ha vågat lyfta fram de gamla förslagen från SOU 2004:12 som handlar om att höja kvalitén på ställföreträdare och göra dem till egna i de fall där man delar den gamla utredningens bedömningar. Utredningen borde med andra ord inte ha nöjt sig med beskedet att förslagen bereds i Regeringskansliet.

Resultatet av utredningen är ett par förslag som i och för sig är viktiga delar i en större helhet men som FUB bedömer inte nämnvärt kommer att påverka kvalitén på eller tillgången till gode män och förvaltare.

De förslag från SOU 2004:12 som FUB gärna hade sett som konkreta förslag även i den nya utredningen är i första hand:

- 1. En förstärkning av huvudmannens möjlighet att komma till tals och utöva inflytande vid anordnande av ställföreträdarskap och vid val och byte av god man eller förvaltare.**
- 2. En skyldighet för överförmyndaren att erbjuda gode männen utbildning inom de sakområden som förordnandet avser. Likaså krav på utbildning av överförmyndare.**
- 3. Uppdelningen av den gode mannens förordnande i personliga och ekonomiska angelägenheter.**
- 4. Förvalterskap ska endast kunna förordnas i ekonomiska angelägenheter.**
- 5. Ett solidariskt skadeståndsansvar för kommunen med den förordnade ställföreträdaren.**

Ett genomförande av dessa förslag skulle enligt FUB påtagligt öka tillgången till kvalificerade och lämpliga ställföreträdare. FUB förväntar sig att Regeringen påskyndar sitt arbete med att lägga fram lagförslag för de föreslagna åtgärderna.

När det gäller utredningens konkreta förslag har FUB följande synpunkter.

4. Entledigande av gode män och förvaltare

FUB delar bedömningen att en ställföreträdare inte till varje pris ska kunna tvingas utföra sitt uppdrag. Det gäller om uppdraget är praktiskt ogenomförbart eller om ställföreträdaren riskerar att utsättas för våld eller hot om våld och inte ser en väg att hantera detta.

Utredningen anser visserligen att det ska krävas starka skäl för att få avsluta sitt uppdrag i förtid men det kommer enligt FUB inte till tillräckligt uttryck i den föreslagna lagtexten. I förslaget till lagtext betonas endast vikten av att överförmyndaren ”vidtar alla rimliga åtgärder” för att finna en ny förvaltare. Det måste direkt av lagtexten på ett tydligare sätt än vad utredningen föreslår framgå att det endast är i undantagsfall som en ställföreträdare ska kunna frånträda sitt uppdrag utan att en ny ställföreträdare genast tar vid. Huvudregeln som kommer till uttryck i 11 kap. 19 § att ställföreträdaren är skyldig att kvarvara i sitt uppdrag tills en ersättare utsetts borde därför endast kompletteras med en möjlighet till undantag från huvudregeln. Det föreslagna första stycket i 19a § bör därför tas bort och förslagsvis ersättas med ett tillägg i 19§:

” Skall godmanskapet eller förvaltarskapet fortsätta, är den gode mannen eller förvaltaren dock skyldig att kvarstå till dess en ny god man eller förvaltare har utsetts. Undantag får göras om rätten finner att det föreligger synnerliga skäl för att ställföreträdaren ska få frånträda sitt uppdrag innan en ny god man eller förvaltare utsetts.”

Det bör även av lagtexten eller av förarbetena tydligt framgå att ett upphörande av ställföreträdarskapet föranlett av brist på lämpliga ställföreträdare bara får vara tillfälligt och att det åligger överförmyndaren att så snart det är möjligt utse en ny ställföreträdare om behov fortfarande finns för den enskilde av att få hjälp i sin vardag.

5. Kostnaden för gode mäns och förvaltares försäkringar

FUB instämmer i utredarens bedömning att det inte bör införas någon möjlighet för gode män eller förvaltare att få ersättning för försäkringskostnader från huvudmannen. Det är dock otillfredsställande att utredningen kommer till slutsatsen att kostnaden för försäkringar även fortsättningsvis bör bäras av ställföreträdaren själv om inte kommunen har en egen försäkringslösning. Uppdraget att vara god man och förvaltare är i grunden ett ideellt arbete och det underlättar säkerligen inte rekryteringen av bra ställföreträdare om kostnader förenade med uppdraget börjar läggas på ställföreträdaren. Detsamma gäller om ställföreträdare av kostnadsskäl väljer att inte teckna försäkringar och som en följd av det kanske inte fullt ut kan företräda sin huvudman på bästa sätt eller helt enkelt väljer att avstå från bli god man/förvaltare. Utredningen har ett inte helt övertygande resonemang som går ut på att det (eventuellt) inte skulle vara lagligt för en kommun att ersätta en ställföreträdare för kostnader för försäkring. Eftersom ställföreträdare redan idag får sitt arvode betalat av kommunen om inte det är huvudmannen som ska stå för detta ifrågasätter FUB riktigheten i utredningens slutsats. En mer ingående rättslig utredning av frågan innan utredningen avfärdar detta alternativ hade varit välkommen.

6. Möjligheten för ett dödsbo efter en god man eller förvaltare att få hjälp med att redovisa huvudmannens egendom

FUB har inga synpunkter på förslaget

7. Utredningen i ärenden om anordnande av godmanskap och förvaltarskap

FUB har inga synpunkter på förslagen.

8. Sekretess för uppgifter om ensamkommande barn

FUB välkomnar förslaget om utökad sekretess men ställer oss tveksamma till att det ska finnas en ovillkorlig rätt till insyn i ställföreträdarskapet för anhöriga när det gäller just ensamkommande barn. Utan att tränga djupare in i frågan vill vi uppmana Regeringen att särskilt överväga om det är lämpligt att bestämmelsen i 21 kap. 5§ OSL helt åsidosätts med tanke på det särskilda syfte den bestämmelsen har.

9. Statistik över överförmyndarnas verksamhet

FUB har inga synpunkter på förslagen. En regelbunden rapportering från överförmyndarna till länsstyrelsen är ett grundläggande krav för att tillsynen ska fungera.

för Riksförbundet FUB, För barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning

Jesper Symreng
Förbundsjurist